OBRADOIRO 26
REVISTA DE ARQUITECTURA

ÍNDICE

OBRADOIRO 26

Revista de Arquitectura
Colexio de Arquitectos de Galicia

EDITORIAL 2

MONOGRAFIA: CIDADE E PROXECTO

A economía do tempo
Manuel Rivas 4

Utopía e contrautopía urbana en Vicente Risco
Xosé Mª. de Castro Erroteta 5

"Historia" e "proxecto nas políticas de recuperación do centro histórico de Barcelona
Antonio Pizza 8

A revisión do Plan de Ordenación Urbana da Coruña
Xosé Lois Martínez Súarez 14

"La Ciudadela" Centro Cultural e Recreacional
Farruco Sesto 20

A Farruco Sesto
César Portela Fernández-Jardón 22

Antecedentes teóricos e prácticos que fixeron posible o plan especial de Allariz
César Portela Fernández-Jardón 27

Oficina municipal de rehabilitación do casco histórico de Allariz. Memoria resumen dun ano de actividade 29

Allariz: A rehabilitación arquitectónica como motivo de desenvolvemento económico
Anxo M. Quintana González 35

Allariz: Un proxecto de futuro
César Portela Fernández-Jardón 36

Recuperación Plan Especial de protección e reforma interior do casco histórico de Noia
Mª. Carmen Abeijón 54

Plan Especial de protección e reforma interior do casco histórico de Noia
José González-Cebrián Tello 55

A conservación dunha cidade patrimonio da humanidade
Xerardo Estévez Fernández 66

A rehabilitación da cidade histórica de Santiago
Javier Ramos, Angel Panero e Idoia Camiruaga 67

Acondicionamento das ribeiras do río Sarela
Xosé Luís Pérez Franco 78

Ordenamento da Avenida Xoán XXIII
Albert Viaplana 82

Seceda e Froxán, O Courel: Actuacións para a súa posta en valor
Manuel Mª. Chaín Pérez e Xan Manuel Doce Porto 92

Os proxectos e intervencións en Seceda e Froxán
Iago Seara 100

Igrexa de San Eufrasio do Incio:
Restauración e intervención no seu entorno
Santiago Catalán Tobía 102

RESEÑA

Oficina Municipal de turismo e servicios sociais
Guillermo Bertólez Cué e Anna Martínez Durán 110

Vivenda unifamiliar de protección oficial
Cándido López e María Carreiro 114

Ampliación da Clínica "N. S. de Fátima"
León López de la Osa González 116

Pavillón de feiras e exposicións
Juan Tejedor e Julio Otero 124

Centro Socio-Cultural
Xesús Bouza Fernández 130

Parque comarcal de Bombeiros
Javier Fernández Fuertes e Gonzalo Crecente Maseda . 134

Edificio para departamentos da escola de Arquitectura
Fermín Bescansa, Javier Estévez e Santiago Tarrío 136

Reforma edificio Caixa Galicia
José Antonio Franco Taboada 138

OPINIÓN

C. G. A. C. e as súas monstruosas transformacións
Xan Casabella López e Carlos G. Seoane 140

Centro de exposición permanente de recursos comarcais da Terra de Lemos
Jaime Rodríguez Abilleira e José Luís Gahona Fraga . . 142

CONCURSOS 144

NOVAS

VII Premio COAG de Arquitectura
Acta do fallo do xurado 155

Homenaxe a Alejandro de la Sota
J. M. Gallego Jorreto 163

Estudiar de la Sota
Fernando Casqueiro Barreiro 164

RECENSIÓNS 174

...os con Galicia

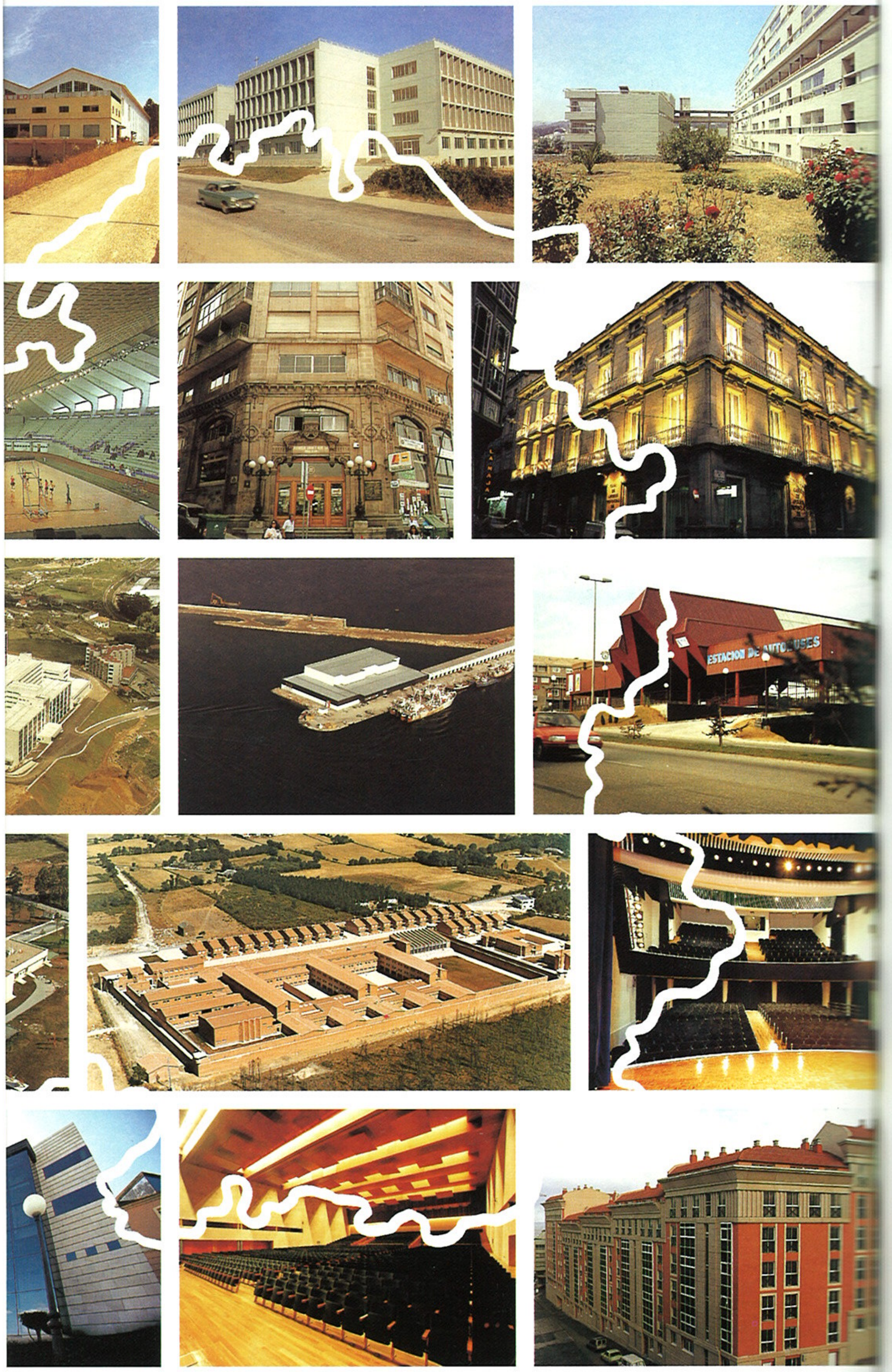

Dragados

1945 / 1995

VIVENDA UNIFAMILIAR DE PROTECCIÓN OFICIAL

Arquitectos: **Cándido López e María Carreiro**
Aparellador: **José Manuel Carreiro**
Promotor: **Sr. Novoa**
Constructor: **Gilberto Quintela**
Data do proxecto: **1994**
Remate da obra: **1996**
Situación: **Seixalvo (Ourense)**
Fotografías: **María Carreiro**

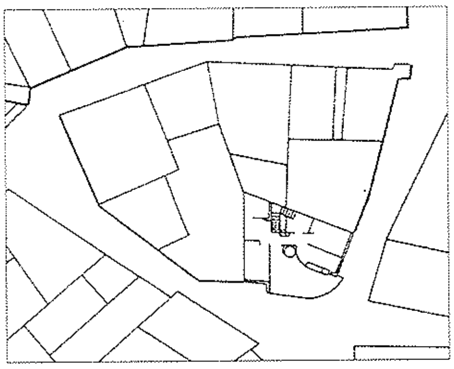

O LUGAR

Seixalbo, núcleo histórico ubicado na vella estrada de Madrid, vencellado á cidade de Ourense, é un vello casco rural, consolidado ó longo de sucesivas xeracións. Posúe fortes permanencias espaciais que o cualifican e dotan dunha personalidade acusada. Nel predomina o tecido residencial unifamiliar sobre o que os propios residentes xogaron un papel conservacionista tanto en canto á propiedade como ó seu uso e ó seu papel con respecto á cidade.

Neste contexto, reforzado espacialmente por edificios de marcado uso público -a Igrexa, o Centro Parroquial e a Casa da Asociación de Veciños- aparece no corazón do casco consolidado unha antigua e pequena adega de planta baixa, entre medianís, deteriorada polo paso do tempo, propiedade da familia Novoa. Esta decide construír nese lugar a vivenda dunha das súas fillas, a mezzosoprano M. L. Novoa.

O PROGRAMA

O seu desenvolvemento concretouse en: disposición dun local comercial e dun garaxe na planta baixa namentres que na planta primeira deberiamos desenvolver unha vivenda de dous dormitorios cun espacio polivalente no baixocuberta.

O PROXECTO

Conxugar os distintos compoñentes que interveñen no proxecto, programa, solar, contexto... suscitou moitas dúbidas que quizais nunca cheguen a resolverse de todo.

O centro de relación da casa fórmao a escaleira, que é o nodo de relación vertical que articula os diversos espacios, entrelazándoos e dotándoos de certa amplitude visual que permite superar as súas reducidas dimensións.

O espacio destinado a saá de estar fuxe do seu contorno e establece profundas relacións visuais co pequeno patio interior e co faiado baixocuberta. Créase un espacio dinámico que flúe cara á luz. Este apròpiase da vivenda introducíndose nas estancias con inusitada virulencia. Nesta parte a casa agáchase do público cun cerramento metálico, opaco, quebrado por unha "fenetre longeur" para percibir o exterior e a forza do lugar, abríndose ó sur a medio da terraza e do espacio a dobre altura polo que penetra o sol.

O entorno reflíctese nos vidros continuos do local da planta baixa, acentuándose a relación entre este e a rúa. As transparencias son protagonistas deste espacio que devén nun lugar público.

Os cerramentos constrúense en pedra colocada como aplacado e unha fachada ventilada de chapa de aluminio no sainte, buscando texturas e cores que reforcen a conexión co lugar.

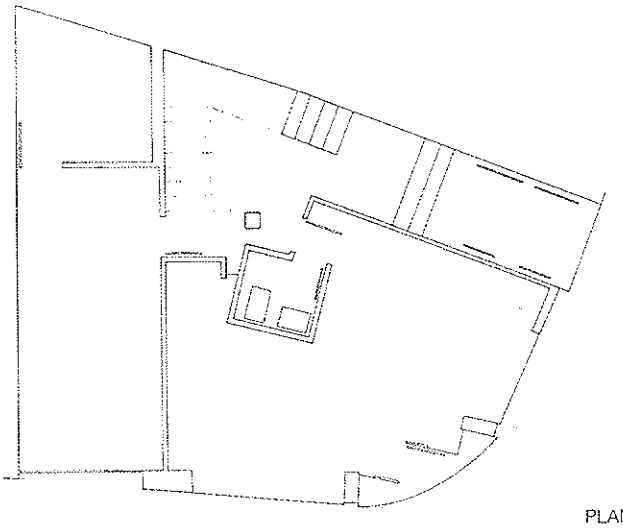

PLANTA BAIXA

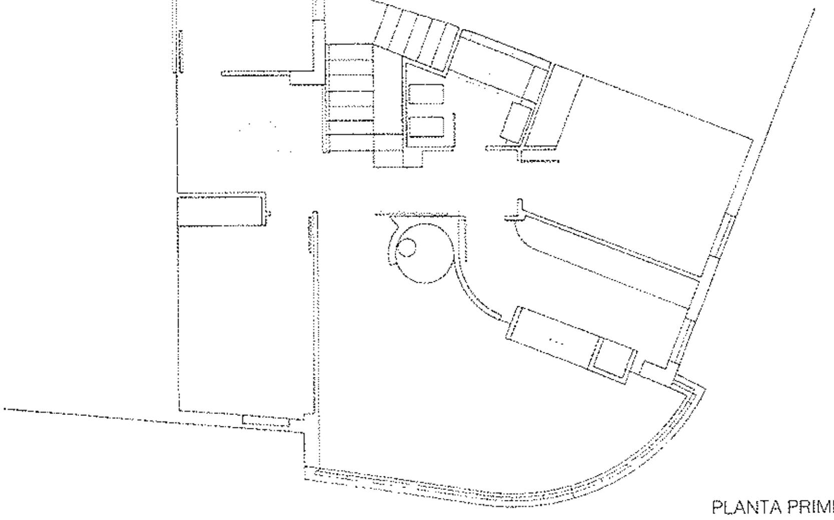

PLANTA PRIMEIRA

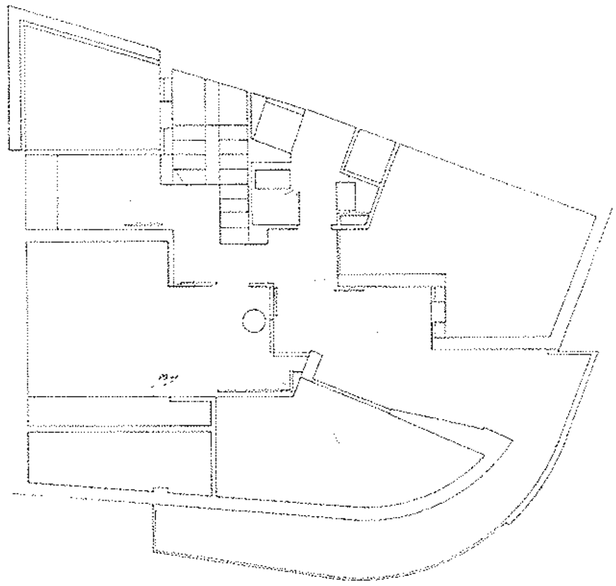

PLANTA BAIXO CUBERTA

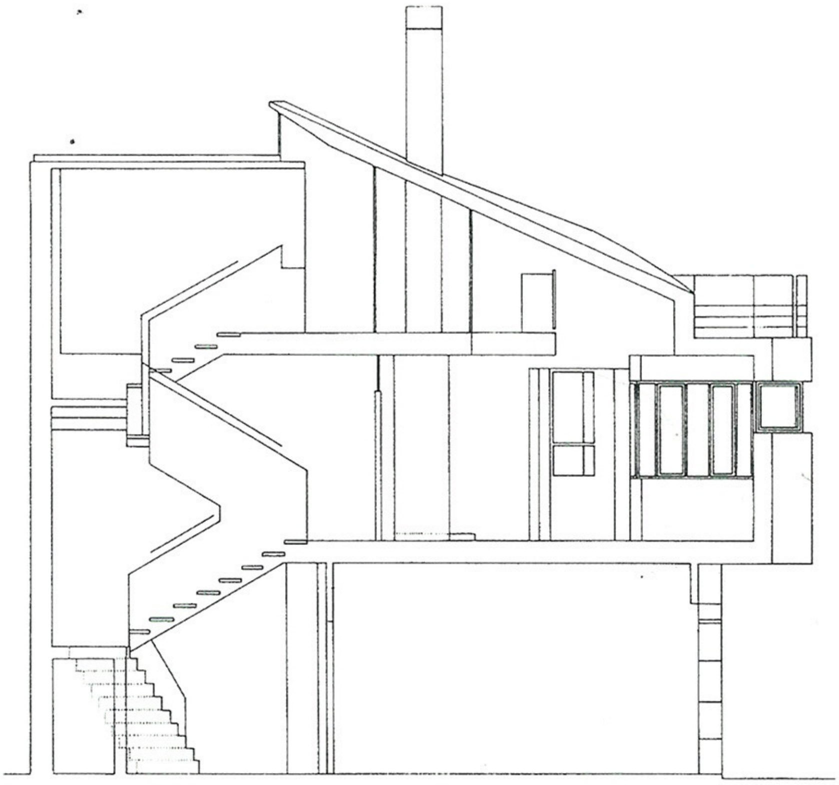

SECCIÓN

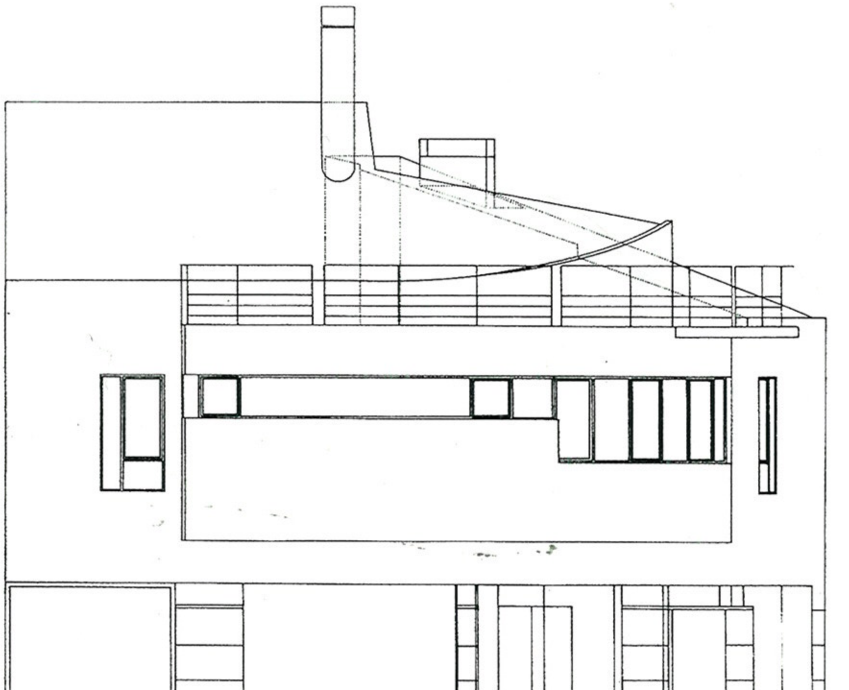

ALZADO NORTE

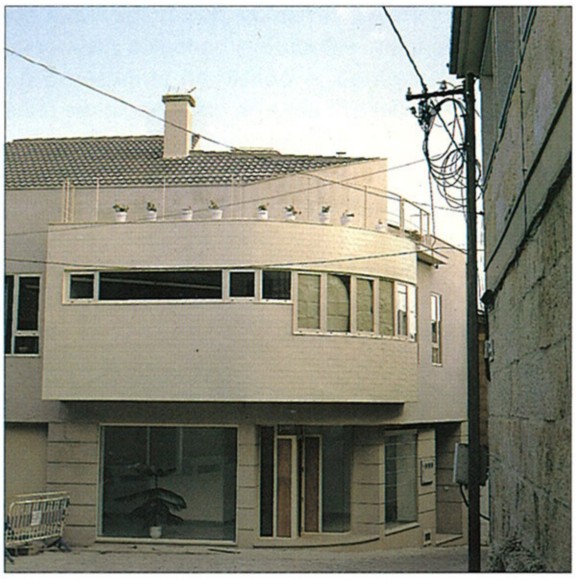

ALDEA DE SECEDA. O Courel (LUGO)

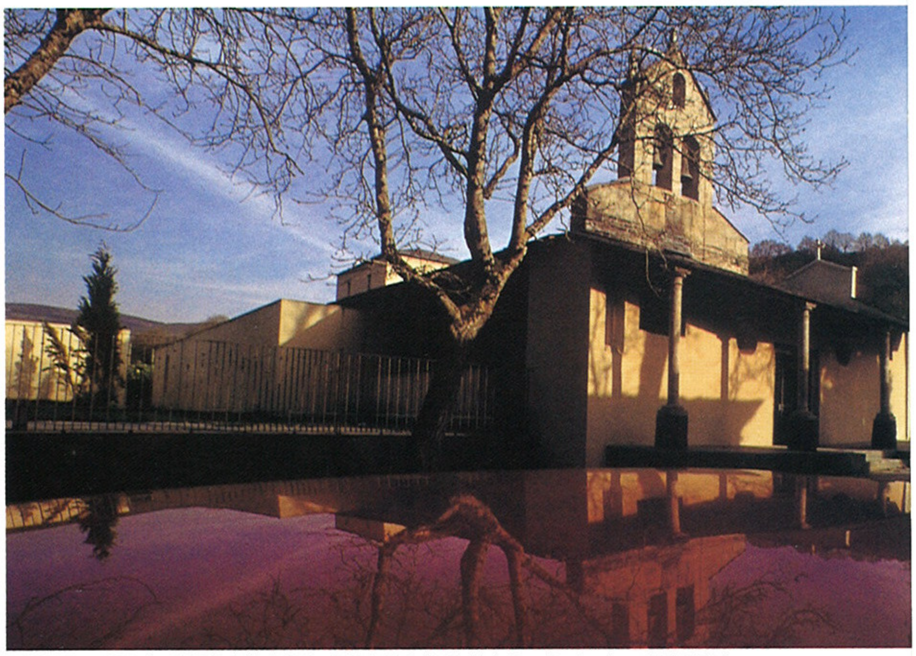

IGREXA DE S. EUFRANASIO DE VAL DE MAO. O Incio (LUGO)

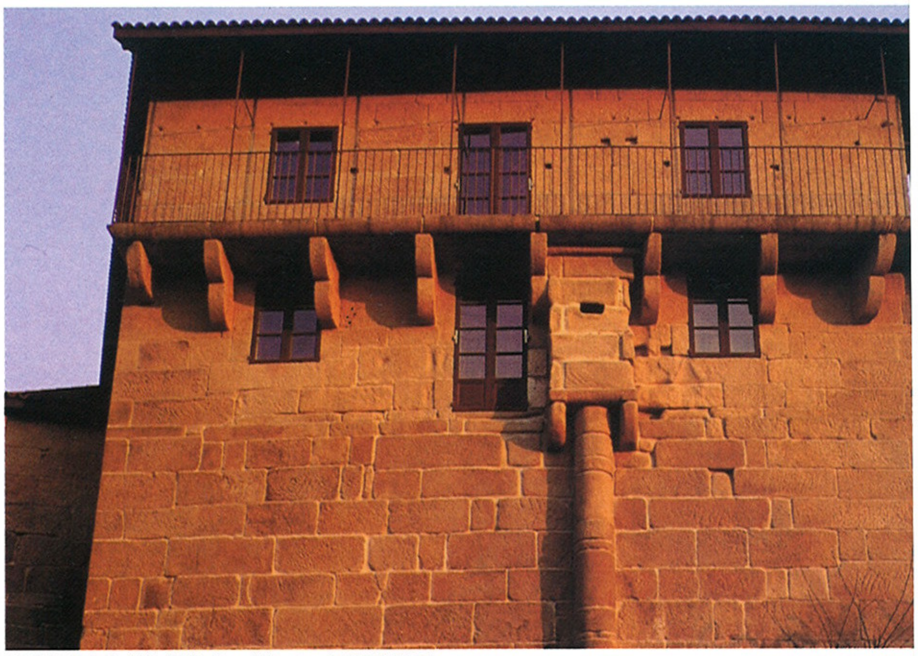

TORRE LOMBARDA. Allariz (ORENSE)

En Cumprimento dos artigos 21 e 24 da Lei de Prensa e Imprenta, o Consello de Redacción de OBRADOIRO pon en coñecemento dos lectores os seguintes datos:

Director:

Xosé Manuel Rey Pichel
Decano do C. O. A. G.

Consello de Redacción:

Xosé Lois Martínez Suárez
Xan Casabella López
Plácido Lizancos Mora
Xan Manuel Doce Porto
Manuel Rivas Barros

Redacción gráfica:

Xurxo S. Lobato/Voz Noticias

Correspondentes e Colaboradores:

Andrés Fernández-Albalat Lois, A Coruña.
José González-Cebrián Tello, A Coruña.
Carlos Almuíña Díaz, Santiago de Compostela.
Salvador Fraga Rivas, Vigo.
César Portela Fernández-Jardón, Pontevedra.
Santiago Catalán Tobía, Lugo.
Manuel Vecoña Pérez, Ourense.
Jacinto Rodrígues, Porto.
Roberto Segre.

Grafismo:

P. A. Estévez

Revisión Lingüística:

Plácido Lizancos Santos
María dos Anxos Martínez Suárez

Redacción:

Rúa de Xoana de Vega, 10-bis/10º
15.003 A CORUÑA
Teléfono 981. 22.87.94/29.54.59
Telefax 981. 22.87.94
http://www, coag.es
e-mail hostmaster @ coag. es

Propiedade:

Colexio de Arquitectos de Galicia
Casa da Conga
Praza da Quintana, s/n
15.704 SANTIAGO DE COMPOSTELA
Teléfono 981.58.01.00
Telefax 981.56.16.55/8

Fotomecánica:

Macrom

Impresión:

Alva

I.S.S.N.: 0211-6065
Dep. Legal: C-1.219/83

Marzo, 1997

Os criterios expostos nos diversos artigos deste número son da exclusiva responsabilidade dos seus autores e non reflexan necesariamente os que poidan te-lo Consello de Redacción da Revista ou o COAG, OBRADOIRO autoriza a reproducción total ou parcial dos seus textos e orixinais gráficos sempre e cando se cite a súa procedencia e se lle envíe ó Consello de Redacción un exemplar da publicación na que apareza dita reproducción.
O CONSELLO DE REDACCIÓN RESÉRVASE O DEREITO DE PUBLICAR CALQUERA ORIXINAL FORA ESTE SOLICITADO OU NON.

Precio do exemplar:

3.000 pts. (IVE incluido)

Portada: Muiño de Allariz. O pasado en movemento
Fotografia: Plácido Lizancos

MONOGRAFIA: CIDADE E PROXECTO

A economía do tempo
Manuel Rivas

Utopía e contrautopía urbana en Vicente Risco
Xosé Mª. de Castro Erroteta

"Historia" e "proxecto nas políticas de recuperación do centro histórico de Barcelona
Antonio Pizza

A revisión do Plan de Ordenación Urbana da Coruña
Xosé Lois Martínez Súarez

"La Ciudadela" Centro Cultural e Recreacional
Farruco Sesto

A Farruco Sesto
César Portela Fernández-Jardón

ALLARIZ
Antecedentes teóricos e prácticos que fixeron posible o plan especial de Allariz
César Portela Fernández-Jardón

Oficina municipal de rehabilitación do casco histórico de Allariz. Memoria resumen dun ano de actividade

Allariz: A rehabilitación arquitectónica como motivo de desenvolvemento económico
Anxo M. Quintana González

Allariz: Un proxecto de futuro
Cesar Portela Fernández-Jardón

NOIA
Recuperación Plan Especial de protección e reforma interior do casco histórico
Mª. Carmen Abeijón

Plan Especial de protección e reforma interior do casco histórico de Noia
José González-Cebrián Tello

SANTIAGO
A conservación dunha cidade patrimonio da humanidade
Xerardo Estévez Fernández

A rehabilitación da cidade histórica de Santiago
Javier Ramos, Ángel Panero e Idoia Camiruaga

Acondicionamento das ribeiras do río Sarela
Xosé Luís Pérez Franco

Ordenamento da Avenida Xoán XXIII
Albert Viaplana

O COUREL
Seceda e Froxán, O Courel: Actuacións para a súa posta en valor
Manuel Mª. Chaín Pérez e Xan Manuel Doce Porto

Os proxectos e intervencións en Seceda e Froxán
Iago Seara

Igrexa de San Eufrasio do Incio: Restauración e intervención no seu entorno
Santiago Catalán Tobía

RESEÑA
Oficina Municipal de turismo e servicios sociais
Guillermo Bertólez Cué e Anna Martínez Durán

Vivenda unifamiliar de protección oficial
Cándido López e María Carreiro

Ampliación da Clínica "N. S. de Fátima"
León López de la Osa González

Pavillón de feiras e exposicións
Juan Tejedor e Julio Otero

Centro Socio-Cultural
Xesús Bouza Fernández

Parque comarcal de Bombeiros
Javier Fernández Fuertes e Gonzalo Crecente Maseda.

Edificio para departamentos da escola de Arquitectura
Fermín Bescansa, Javier Estévez e Santiago Tarrío

Reforma edificio Caixa Galicia
José Antonio Franco Taboada

O C. G. A. C. e as súas monstruosas transformacións
Xan Casabella López e Carlos G. Seoane

Centro de exposición permanente de recursos comarcais da Terra de Lemos
Jaime Rodríguez Abilleira e José Luís Gahona Fraga

Homenaxe a Alejandro de la Sota
J. M. Gallego Jorreto

Estudiar de la Sota
Fernando Casqueiro Barreiro

COLEXIO
OFICIAL
ARQUITECTOS
GALICIA
C. O. A. G.